

Gesprek over vrede met Leo Vroman

Komt een duif van honderd pond,
een olijfbloom in zijn klauwen,
bij mijn oren met zijn mond
vol van koren zoete vrouwen,
vol van kirrende verhalen
hoe de oorlog is verdwenen
en herhaalt ze honderd malen:
alle malen zal ik wenen.

*ik zal wenen alle malen
om wie kwamen uit de kampen
om mijn ouders angstverhalen
de koren van hun bange krampen
zegt mijn moeder duifje lief
wat je wilt kun je niet krijgen
want de mof de zuurstof dief
liet mij stikken ik moet zwijgen*

Sinds ik mij zo onverwacht
in een taxi had gestort
dat ik in de nacht een gat
naliet dat steeds groter wordt,
sinds mijn zacht betraande schat,
droogte blozend van ellende
staan bleef, zo bleef stilstaan dat
keisteen ketste in haar lenden,
ben ik te dicht en droog van vel
om uit te zweten in gebeden,
kreukels knijpend evenwel,
en 'vrede' knarsend, 'vrede', 'vrede'.

*het knarste in geknepen nachten
als ik betraand en zwetend bang
op het monster lag te wachten
de oorlog woonde in de gang
als tussen kreukelende lakens
de vrede ver te zoeken was
de ruimte groot en zonder bakens
en ik daarin zodat ik nergens was
dan in het gat het luchteloze lege
versteend tot keisteen op de maag*

*van ouders die mij kregen
of ze me wilden was de vraag*

Liefde is een stinkend wonder
van onthoofde wulpsigheden
als ik voort moet leven zonder
vrede, godverdomme, vrede;
want het scheurende geluid
waar ik van mijn lief mee scheidde
schrikt mij nu het bed nog uit
waar wij soms in dromen beiden
dat de oorlog van weleer
wederkeert op vilten voeten,
dat we, eigenlijk al niet meer
kunnend alles, toch weer moeten
liggen, rennen en daarnaast
gillen in elkanders oren,
zo wanhopig dat wij haast
dromen ons te kunnen horen.

*liefde is een stinkend wonder
waar ik nooit genoeg van kreeg
ik leerde aardig leven zonder
wilde gillen als zij zweeg
kneedde het wulpse hoofd tot rede
trok vilten toffels aan de voeten
vrede, godverdomme, vrede;
daar moet ik elke nacht voor boeten
ik moet de oorlog van weleer
wanhopig uit mijn dromen jagen
dit mag nooit weer nee nooit meer weer
maar mag je dat de kinderen vragen
mag je in hun oren gillen
dat ze daarvoor moeten zorgen
alsof die ooit iets anders willen
dan vrede nu en eeuwig morgen*

Mag ik niet vloeken als het vuur
van een stad, sinds lang herbouwd,
voortrolt uit een kamermuur,
rondlaait en mij wakker houdt?
Doch het versgebraden kind,
vuurwerk wordend, is het niet
wat ik vreselijk, vreselijk vind:

het is de eeuw dat niets geschiedt,
nadat eensklaps, midden door een huis,
een toren is komen te staan van vuil,
lang vergeten keldermodder,
snel onbruikbaar wordend huisraad,
bloedrode vlammen van vlammend
rood bloed, de lucht eromheen behangen
met levende delen van dode doch
aardige mensen, de eeuwenlange stilte voor-
dat het verbaasde kind in deze zuil
gewurgd wordt en reeds de armpjes
opheft.

*mag ik niet vloeken vraagt de dichter
mag ik niet vloeken mompel ik
het maakt de zwaarte en het zwarte lichter
van gedenken in dit ogenblik
wat wij van na de oorlog ooit beleefden
is niet meer dan een kinderlied
en valt bij wat zij overleefden
zo vreselijk, vreselijk in het niet
wat weten wij van gas en brand en lijden
van wreedheid buiten mate
alleen wat jullie zeiden
wat je niet weg kon laten
wat je doorgaf tegen wil en dank*

*in je spreken zonder woorden
roken wij de zieke stank
vermoedden wij de moorden
mag ik dan van het trauma spreken
mag ik vloeken zonder reden
kom met verhalen niet met preken:
vrede, godverdomme, vrede;*

Kom vanavond met verhalen
hoe de oorlog is verdwenen,
en herhaal ze honderd malen:
alle malen zal ik wenen.

Anneruth Wibaut (2020)
Leo Vroman (1957)